

РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.072 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, прийняла рішення про присудження Лубчук Олені Дмитрівні ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» на підставі прилюдного захисту дисертації «Охорона прав інтелектуальної власності на кінематографічний твір» за спеціальністю 081 «Право» 26 серпня 2022 року.

Лубчук Олена Дмитрівна, 18 липня 1995 року народження, громадянка України, освіта повна вища. У 2016 році закінчила юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка і здобула ступінь бакалавра за напрямом підготовки «Правознавство» та отримала кваліфікацію «Бакалавр з правознавства» (диплом бакалавра з відзнакою). У 2018 році з відзнакою закінчила Львівський національний університет імені Івана Франка та здобула ступінь магістра за спеціальністю «Право» та кваліфікацію магістра права.

З 09.2018 року і до цього часу навчається (денна форма) в аспірантурі кафедри інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Дисертацію виконано на кафедрі інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Науковий керівник: Яворська Олександра Степанівна, доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів.

Здобувачка має 21 наукову публікацію за темою дисертації, з них 2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 0 монографій:

1. Лубчук О.Д. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на кінематографічний твір. *Право і суспільство*. 2020. № 2. С. 201–210.

2. Лубчук О.Д. Охорона авторських прав на кінематографічний твір за Бернською конвенцією про охорону літературних і художніх творів та Всесвітньою конвенцією про авторське право. *Юридичний вісник*. 2020. № 6. С. 360–366.

3. Лубчук О.Д. Плагіат як різновид порушень прав інтелектуальної власності на кінематографічний твір. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. Випуск 3(38). С. 31–34.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

1. **Бойко Ігор Йосипович**, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри історії держави, права та політико-правових учень Львівського національного університету імені Івана Франка, без зауважень.

2. **Косович Віталій Мирославович**, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та філософії права Львівського національного університету імені Івана Франка, надав позитивну рецензію із зауваженнями:

1. На рівні правової доктрини має місце дискусія стосовно співвідношення понять «охорона права власності» та «захист права власності». Наприклад, є позиція, що охорона – це система нормотворчих та правозастосовних засобів забезпечення власності, а захист – це відновлення порушеного права. Тому, видається, більш детальної аргументації потребує позиція дисертантки щодо акцентування у роботі саме на захисті права власності на кінематографічний твір.

2. У роботі чимало конструктивних пропозицій стосовно удосконалення законодавства України щодо інтелектуальної власності. Було би позитивним у практичному плані, якщо б запропоновані законодавчі новації були цілісно оформлені та скеровані до наділених правотворчими повноваженнями інституцій нашої держави.

3. **Дюкарєва-Бержаніна Катерина Юріївна**, кандидат юридичних наук, доцент кафедри інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права Львівського національного університету імені Івана Франка, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. На ст. ст. 6, 30 дисертантка зазначила, що необхідно внести зміни до ЗУ «Про авторське право і суміжні права» в частині розмежування таких особистих немайнових прав автора, як: *«право визнаватись автором твору та захищати своє авторство у випадку його порушення, оспорування або невизнання»* та *«право вимагати зазначення належним чином свого імені на творі, його примірниках і за будь-якого публічного використання твору, якщо це практично можливо»*. Однак, вважаю, що право визнаватись автором твору та право захищати своє авторство – це різні права, а не одне право, а тому їх не варто об'єднувати та ототожнювати. Право на захист виникає не лише щодо права на визнання особи автором, але й щодо інших авторських прав: права на ім'я чи права на недоторканість твору. Тому, видається, що така позиція дисертантки потребує більш детального обґрунтування.

2. На ст. ст. 7, 31 дисертантка вказала: *«Удосконалено положення про доцільність доповнення переліку особистих немайнових прав авторів, закріпленого у ст. 438 ЦК України та ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права», таким правом, як право на оприлюднення твору»*. Однак, із самого тексту роботи, зокрема розділу II *«Правовий статус суб'єктів прав інтелектуальної власності на кінематографічний твір»*, недоопрацьовано та до кінця не висвітлено, як будуть кореспондуватись між собою право на перше оприлюднення твору, яке,

на думку дисертантки, має бути особистим немайновим правом, та право на повторне оприлюднення твору, яке відповідно до законодавства є майновим авторським правом. Тобто, у дисертаційній роботі не вистачає пояснення, чому право на перше оприлюднення твору має бути особистим немайновим правом, а право на повторне оприлюднення – майновим. Видається, що такий аспект необхідно було глибше розкрити у дисертаційному дослідженні.

4. Харитонова Олена Іванівна, доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У понятті кінематографічного твору, запропонованому авторкою, наголошується на тому, що це «аудіовізуальний твір, зафіксований на певному матеріальному носії чи в електронній формі, який складається із серії послідовно змінюваних кадрів, сприйняття яких є можливим виключно за допомогою технічних засобів, створений на кіностудії за участі колективу творчих осіб та виробничо-технічного персоналу, цілісність якого проявляється у єдності його складових (об'єктів авторського права, суміжних прав, результатів організаційної й технічної діяльності) та гармонічному поєднанні особливостей різних систем мистецтв (традиційних, техногенних, екранних)». Не заперечуючи загалом проти такого визначення, хочу разом з тим зауважити, що з розвитком інформаційних технологій створювати аудіовізуальні твори отримали змогу також і інші, ніж кіностудії, суб'єкти. Так, зокрема, популярний стримінговий сервіс Netflix не лише поширює за допомогою потокового мультимедіа аудіовізуальні твори, але також випускає і власні серіали, які отримують престижні премії («Картковий будиночок» тощо). Отже, чи можуть бути ці аудіовізуальні твори названі кінематографічними, хоча вони й не створені на кіностудії?

2. При характеристиці аудіовізуальних творів авторка неодноразово використовує поняття «система мистецтва» (стор. 8, 28, 66 дисертації), називаючи серед них традиційні, техногенні, екранні. Використання у даному випадку поняття «система» здається не зовсім коректним, оскільки йдеться все-таки скоріше про форму або вид мистецтва. Очевидно, слід вести мову про мистецтво як систему взаємопов'язаних між собою видів (форм), багатоманітність яких обумовлена багатогранністю реальності. Очевидно, коли ми говоримо про види мистецтва, то має йтися про образотворче, літературне, музичне, хореографічне тощо. А вже форма може бути традиційною, техногенною...

3. Аналізуючи досить складне питання правової природи співавторства при створенні кінематографічного твору, О. Лубчук погоджується з висловленою у літературі точкою зору стосовно того, що відносини між співавторами кінематографічного твору недоцільно розглядати крізь призму традиційного співавторства. Це дійсно так. Але немає чіткої відповіді на питання про те, чим тоді

є подібна співпраця, враховуючи синтетичний характер отриманого в процесі такого співавторства результату?

4. Як продовження попереднього зауваження, при аналізові виду співавторства доцільно було б торкнутися і правової природи договору між співавторами кінематографічного твору.

5. Позитивно оцінюючи спробу дисертантки щодо розмежування процесу створення кінофільму від процесу його виробництва (стор. 85-86 дисертації) необхідним вважається конкретизація поняття процесу створення як одного з етапів кіновиробництва з формулюванням відповідної дефініції. Відповідь на це питання є важливою у контексті визначення отримання кінематографічним твором об'єктивної форми, особливо з огляду на тезу авторки про те, що «кінцевим актом творчості є фіксування його на відповідний носій у закінченому вигляді» (стор. 163 дисертації). Чи закінчення створення кінематографічного твору співпадає з закінченням виробництва твору? Тобто, юридичний факт створення твору з якою стадією виробництва співпадає?

6. На с. 126-127 дисертації авторка, при оцінці права дозволяти чи забороняти переробку, адаптацію чи інші подібні зміни, розглядає римейк. Виникає питання, чи є пріквел та сіквел видами римейку, чи це щось інше? І чи потрібен дозвіл від власника прав на цей вид переробки?

7. Враховуючи стрімкий розвиток інформаційних технологій, появу криптоарту, чи стане поява такого явища, як NFT, запорукою більш ефективної охорони прав на аудіовізуальні твори, зокрема? І в якості чого його можна розглядати: форми об'єкту прав інтелектуальної власності чи способу захисту?

5. Майданик Любов Романівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри інтелектуальної власності та інформаційного права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Олена Дмитрівна обґрунтовує у дисертаційній роботі доцільність внесення змін до ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» в частині закріплення двох самостійних видів порушень авторських прав – «вчинення будь-яких дій для свідомого обходу технічних засобів захисту авторського права і (або) суміжних прав» та «виготовлення, імпорт та розповсюдження пристроїв для здійснення обходу технічних засобів захисту авторського права і (або) суміжних прав». Авторка обґрунтовує свою думку тим, що слід відмежувати дії по обходу технічних засобів захисту авторського права від дій по виготовленню, імпорту та розповсюдженню пристроїв для здійснення такого обходу (с. 61 дисертації). Важко погодитись з такою позицією, оскільки на нашу думку обхід технічних засобів може містити всі ці дії, навіть якщо вони мають підготовчий характер до вчинення такого порушення авторських прав. Така пропозиція також потребує додаткового пояснення з огляду на практичну

необхідність таких законодавчих змін. Крім того, при удосконаленні положень щодо охорони технічних засобів захисту авторського права України варто було звернути увагу на інші прогалини у цій сфері відносин. Зокрема, щодо доцільності чи недоцільності застосування цивільно-правових чи кримінально-правових способів захисту, а також практичного механізму їх реалізації. Також, з урахуванням процесу гармонізації авторського права України з правом Європейського Союзу, зокрема положень директив, рішень Європейського суду справедливості та національного права країн ЄС.

2. Дисертантка у своїй роботі висвітлює питання суб'єктів авторських прав на кінематографічний твір, зокрема виробників кінематографічних творів. Авторка пропонує доповнити ст. 3 Закону України «Про кінематографію» таким авторським визначенням поняття кіностудії (с. 89 дисертації): «кіностудія – юридична особа, яка провадить діяльність у сфері кінематографії та основна функція якої полягає в організації виробництва фільму». На нашу думку, авторка не надає повної аргументації для таких законодавчих змін. Згідно згаданого Закону України «Про кінематографію» кіностудія лише одна з форм продюсера для виробництва фільмів, якій не надано більшого чи меншого правового статусу у порівнянні з іншими, наприклад, продюсерами фізичними особами-підприємцями. З огляду на це потребує додаткового пояснення чому визначення саме кіностудії має бути внесено до ст. 3 Закону України «Про кінематографію»? Крім того, потребує додаткового пояснення чим саме обумовлена необхідність законодавчого доповнення, а також які прогнозовані позитивні наслідки таких змін.

3. Олена Дмитрівна у своїй дисертації пропонує відмовитися від концепції закритого переліку авторів аудіовізуального твору. Для цього авторка пропонує доповнити ч. 1 ст. 17 Закону України «Про авторське право і суміжні права» положенням, згідно з яким фізична особа, яка виконує іншу, ніж наведені у цій частині статті, авторську функцію, може претендувати на визнання її автором аудіовізуального твору за умови здійснення нею індивідуального творчого внеску в його створення, підтвердженого відповідними доказами. Авторкою запропоновано відносити до авторів-первинних суб'єктів кінематографічного твору осіб, які хоч і не належать до визначеного законодавцем переліку, однак здійснили індивідуальний творчий внесок у створення кінематографічного твору і можуть підтвердити це відповідними доказами (с. 88, 207 дисертації). На нашу думку, такий підхід хоч і дозволить охопити творчий внесок у кінематографічний твір усіх авторів, однак потребує доопрацювання. Авторка не уточнює механізм практичної реалізації такої пропозиції. Зокрема, доцільним було б додатково пояснити порядок доказування та види доказів для підтвердження наявності індивідуального творчого внеску.

4. Авторка у підрозділі 2.2. «Набуття особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності на кінематографічний твір за національним

законодавством та законодавством зарубіжних країн» розглядає серед іншого актуальну проблему спадкування майнових авторських прав. На разі правозастосовна практика свідчить про неоднозначне застосування нотаріусами положення щодо реєстрації авторського права та договорів, що пов'язані з авторськими прав. Дійсно, нотаріуси часто відмовляють у видачі свідоцтва про спадщину з підстав відсутності запису у реєстрі державної реєстрації авторських прав. Судова практика у таких справах свідчить про те, що спадкоємці подають позови двох видів: про визнання майнових авторських прав та про оскарження постанови нотаріуса про відмову у вчиненні нотаріальної дії. У абсолютній більшості суди задовольняють такі позови, аргументуючи тим, що авторське право виникає з моменту створення твору, а отже державна реєстрація авторського права чи договорів пов'язаних з ним лише засвідчують авторські права і не є обов'язковою. Тому важко погодитися з позицією авторки про те, що порядок оформлення спадкових прав є чітко врегульованою процедурою, що не дає змоги нотаріусу керуватись у своїй діяльності положеннями спеціального законодавства у сфері авторського права. Крім того, потребує додаткового пояснення наступне положення про необхідність усунення розбіжностей на законодавчому рівні щодо проблеми належності спадкодавцеві незареєстрованих авторських прав на момент смерті (с. 103 дисертації). Зокрема, було б доречним пояснити, які саме зміни і в який саме нормативний акт мають бути внесені.

Загальна оцінка роботи і висновок. Дисертаційне дослідження Лубчук Олени Дмитрівни на тему: «Охорона прав інтелектуальної власності на кінематографічний твір» є актуальною, завершеною, самостійною та цілісною науковою працею у межах поставлених завдань.

Дисертаційне дослідження містить науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, характеризується єдністю змісту, точністю викладення матеріалу та свідчить про особистий внесок авторки в науку права інтелектуальної власності. Отримані науково обґрунтовані результати у сукупності розширюють та доповнюють теоретичні й методичні положення дослідження ключових аспектів охорони прав інтелектуальної власності на кінематографічний твір. Результати досліджень можуть бути використані при підготовці навчально-методичних посібників і підручників, для проведення лекційних та практичних занять.

Результати досліджень, які наведені у дисертаційній роботі та опубліковані у наукових статтях, належать авторці та є її науковим доробком. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. Праць, опублікованих у співавторстві, немає. Обґрунтованість і достовірність отриманих наукових результатів дослідження забезпечено поєднанням філософських, загальнонаукових та спеціально-

наукових методів. Одержані результати значно розширюють дані про правове регулювання охорони прав інтелектуальної власності на кінематографічний твір.

За кількістю і рівнем публікацій, апробацією на наукових конференціях дисертація «**Охорона прав інтелектуальної власності на кінематографічний твір**» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка, **Лубчук Олена Дмитрівна**, заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 (п'ять) членів ради,

«Проти» – 0 (нуль) членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.072 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, присуджує **Лубчук Олені Дмитрівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ 35.051.072

проф. Ігор БОЙКО

